

ستایش

به نام آن که جان را قدرت آموخت

شیخ محمود شبستری

وی از عارفان مشهور ایرانی قرن هشتم هجری است که نوشته‌ها و سروده‌هایی در زمینه‌ی عرفان اسلامی دارد. معروف‌ترین اثر شعری او مثنوی «گلشن راز» است.
به نظر شما ارتباط این عارف با تصویر پیرس زمین چیست؟!

قالب شعر: مثنوی

معنی و مفهوم

به نام آنکه جان را قدرت آموخت چراغ دل، به نور جان برافروخت

به نام آن فدایی آغاز می‌کنم که به انسان اندیشیدن را آموخت و دل را با نور وجود، روشنایی و آگاهی بخشید.

تشبیه (چراغ دل)، مراعات نظیر (بین کلمه‌های «چراغ، نور، برافروخت»)

مشبه به مشبه

بیت، سه جمله دارد و فعل آغاز می‌کنم از جمله‌ی اول حذف شده است (به نام خدایی آغاز می‌کنم که ...). جان را در مصراع اول (به جان) متمم و جان در مصراع دوم، مضاف‌الیه است. زمان افعال آموخت و برافروخت «ماضی» است.

زفنش هر دو عالم، کشت روشن ز فیض خاک آدم، کشت گلشن

از احسان او، جهان روشن شده و از بخشش او، وجود انسان همچون گلستان شده است.

تشبیه (خاک آدم همچون گلشن گشت)

مشبه به

مشبه

د بیت، دو جمله دارد. نهاد جمله‌ی اول، هر دو عالم و نهاد جمله دوم، خاک آدم است؛ روشن و گلشن «مسند» و فضلش و فیضش «متمم» هستند و «ش» در فضلش و فیضش «مضاف‌الیه» است.

جهان، جمله، فروغِ رویِ حق، دان حق اندر رویِ زپیدایی است پنهان

این جهان را پرتوی از نور فدواند بدان، فدواند از آشکاری زیاد پنهان است.

د بیت، دو جمله دارد. جهان، مفعول و حق در مصراع اول، مضاف‌الیه و در مصراع دوم، نهاد است. نهاد جمله‌ی اول «تو» محذوف است، پیدایی: متمم، پنهان: مسند است.

خرد را نیست تابِ نور آن روی برو از بهرا، چشمِ دگرجوی

عقل توانایی دیدن نور روی او را ندارد، برو و برای دیدن او چشم بصیرت داشته باش؛ زیرا با چشم ظاهری و چشم سر نمی‌توان او را دید.

۱ شخصیت‌بخشی (بی‌تابی خرد)

د بیت، سه جمله دارد. نهاد جمله‌ی اول «خرد» و نهاد جمله‌ی دوم و سوم «تو» محذوف است.

در او هر چه بگفتند از کم و بیش نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش

در مورد او هر چه که کم و بیش گفته‌اند، همه از نظر خود و از دید خود و در مورد او صحبت کرده‌اند. (کسی نمی‌تواند به شناخت کامل فدواند دست پیدا کند)

۱ تضاد (کم و بیش)

د بیت، دو جمله دارد، نهاد جمله‌ی اول و دوم «آنها» محذوف است و «هر چه» در مصراع اول مفعول است.

به نزد آنکه جانش در تجلی است همه عالم، کتابِ حق تعالی است

در نظر آن کسی که جانش جلوه‌گاه نور فدواند است و معرفت یافته؛ همه‌ی این جهان، مانند کتابی برای شناختن فدواند است.

۱ تشبیه (عالم به کتاب مانند شده است).

د بیت، دو جمله دارد. نهاد جمله‌ی اول، جانش و نهاد جمله‌ی دوم، همه عالم است و در تجلی و کتاب حق تعالی «مسند» هستند.

مفهوم کلی

جهان، پرتویی از نور خداوند است و خدا را با چشم ظاهری نمی‌توان دید. این عالم نشانه‌هایی از وجود قدرت خداوند است.

فروغ	روشنایی
فضل	احسان، بخشش
فیض	بخشش بسیار
گلشن	گلستان

تاب	تحمل
تجلّی	جلوه‌گر شدن، روشن شدن
تعالی	بلند مرتبه
جمله	همه
فکرت	اندیشیدن

واژه‌های هم‌خانواده

تجلّی: متجلّی، جلا، جلوه	فضل: فاضل، افضل، فضلا، افاضل، ابوالفضل
تعالی: عالی، اعلا، علی، متعال	فیض: فیاض، فیوضات، مستفیض

واژه‌های مهم اطالی

فکرت - چراغ - برافروخت - فضل - فیض - گلشن - فروغ - تاب - تجلّی - عالم - حق تعالی

بدان که در عهد باستان، یونان حکمایی داشت، شگفت، از آن جمله، حکیمی سه، مهتر دیگر حکیمان بودند و آن سه، سقراط بود و افلاطون بود و ارسطو. سقراط را، سخن در باب اندیشه و راستی، فراوان است. تا آن جا که پادشاه بر او غضب گرفت که اذهان مردم، پریش می کند و بی گناه، دستور به مرگ او داد که شرح آن در کتب نبشته‌اند و توانی خواند.

اما افلاطون، شاگرد سقراط بود و ارسطو شاگرد افلاطون. گویند ارسطو را به افلاطون، ارادت، بسیار بود. اما چون در بعضی نبشته‌ها، بر افکار افلاطون خرده گرفت، از وی پرسیدند: «ای ارسطو! مگر تو افلاطون را دیگر دوست نمی‌داری، که این چنین از سخنان او عیب می‌جویی؟»

ارسطو پاسخی داد حکیمانه. گفت: «افلاطون را دوست می‌دارم. اما حقیقت و راستی را بیش از افلاطون دوست دارم.»

چه راست گفت حکیم توس که:

«به گیتی به از راستی پیشه نیست»

عهد باستان: زمان قدیم

حکما: جمع حکیم ← دانشمندان

شگفت: عجیب

حکیمی سه: سه حکیم

مهتر دیگر حکیمان بودند: از حکیمان دیگر، بزرگتر و بالاتر بودند

بر او غضب گرفت: از او خشمگین شد

اذهان مردم، پریش می‌کند: فکرهای مردم را پریشان می‌کند.

شرح آن در کتب نبشته‌اند و توانی خواند: توضیح آن را در کتاب‌ها نوشته‌اند و می‌توانی بخوانی

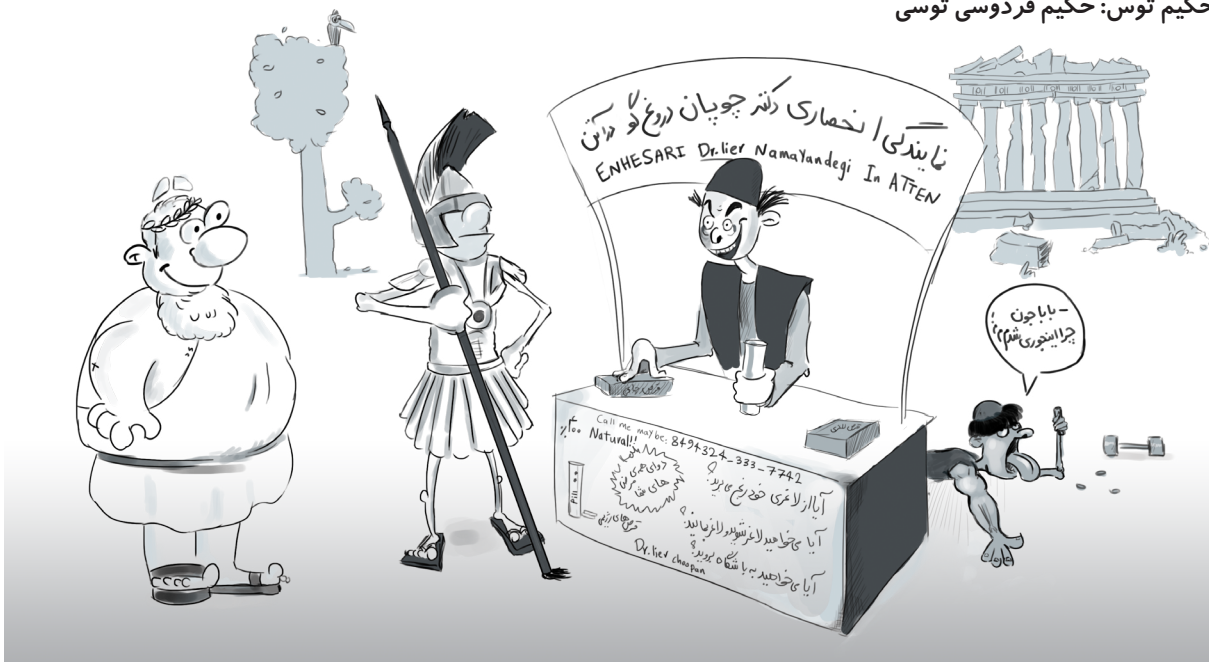
ارادت: دوست داشتن همراه با احترام

نبشته‌ها: نوشته‌ها

بر افلاطون خرده گرفت: از افلاطون ایراد گرفت

عیب می‌جویی: ایراد می‌گیری

حکیم توس: حکیم فردوسی توسی

فصل اول

آفرینش

درس اول: معرفت آفریدگار

حکایت: محبت

درس دوم: پنجره‌های شناخت

بخوان و حفظ کن: ای مادر عزیز

بخوان و بیندیش: هُدهُد

درس اول

معرفت آفریدگار

ابو بلعمر

وی دانشمند، تاریخ نویس و ادیب قرن چهارم هجری قمری بوده است. روزگاری وزیر امیرنصر سامانی بود. ترجمه‌ی تاریخ طبری (تاریخ بلعمی) به زبان فارسی از آثار اوست. نثر کتاب ساده و روان است. تاریخ بلعمی، تاریخ جهان را از آغاز آفرینش آدم تا قرن چهارم به صورت مفصل بیان کرده است.

به نظر شما ارتباط این نویسنده با تصویر پس زمینه چیست؟!

سعدی

وی یکی از بزرگترین شاعران و نویسندگان ایران در قرن هفتم هجری قمری است. او آموزش‌های مقدماتی را در شیراز فرا گرفت و برای اتمام تحصیلات به بغداد رفت و پس از سی و پنج سال به شیراز، زادگاه خود، بازگشت. او کتاب بوستان یا سعدی‌نامه را در سال ۶۵۵ هـ. ق به شعر و در قالب مثنوی سرود. این کتاب، یک دیباچه (مقدمه) و ده باب (فصل) دارد و موضوع آن اخلاق، تربیت، سیاست و مباحث اجتماعی است. سعدی کتاب گلستان را در سال ۶۵۶ هـ. ق با نثری زیبا و آمیخته به شعر (نثر مستجع) نوشت. این کتاب یک دیباچه و هشت باب دارد و موضوع آن تعلیمی و اخلاقی است، دیوان شعری نیز از او برجای مانده است، که مجموعه‌ی این آثار «کلیات سعدی» نامیده می‌شود، که شامل بوستان، گلستان و دیوان شعر سعدی است.

به نظر شما ارتباط این نویسنده با تصویر پس زمینه چیست؟!

این همه خلق را که شما بینید، بدین چندین بسیاری، این همه را خالق است که آفریدگار ایشان است و نعمت بر ایشان از وی است. آفریدگار را نباید پرستیدن و بر نعمت او سپاس داری باید کردن. اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل و غفلت از این و نااندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل و نادانی، گمراهی است.

معنی: این همه آفریده‌های بسیار فراوان را که می‌بینید، آفریننده و خالق دارند و او به ایشان نعمت و روزی بخشیده است؛ پس فراوان را باید پرستید و از نعمت‌های او سپاس‌گزاری باید کرد. اندیشیدن در کار فراوان و آفریده‌های او، دل ما را نورانی می‌کند و غافل شدن، تفکر نکردن در کار فراوان و آفریده‌های او، دل را تاریک می‌کند و نادانی، گمراهی است.

قالب شعر: مثنوی

باد بهاری وزید از طرف مرغزار باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغ زار

باد بهاری از طرف باغ و پهنزار وزید و هر پرندۀ زار و فستۀ ای به فاطر رسیدن فصل بهار، نغمه سرایی کرد.

۱ کنایه (به گردون رسیدن کنایه از صدای بلند)، مراعات نظیر (بین کلمه‌های «ناله و مرغ زار»)

۲ بیت، دو جمله دارد. «باد بهاری» نهاد جمله‌ی اول و «ناله‌ی هر مرغ زار» نهاد جمله‌ی دوم است.

«باد بهاری» و «مرغ زار» صفت و موصوف (ترکیب وصفی) هستند.

خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله زار

برفیز و وزیدن باد بهاری، آواز فوانی و نغمه سرایی زیبای پرندگان و عطر فوش باغ و بوستان را غنیمت بشمار.

۱ مراعات نظیر (بین کلمه‌های «ربیع، بو و لاله زار»)

۲ بیت، دو جمله دارد. «جنبش باد ربیع» و «ناله‌ی موزون مرغ» و «بوی خوش لاله زار» همگی مفعول هستند و نهاد «تو» محذوف است. «ناله‌ی موزون» و «بوی خوش» ترکیب وصفی و «جنبش باد» و «باد ربیع» ترکیب اضافی هستند.

هر گل و برگی که هست، یاد خدا می‌کند بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار

همه‌ی گل‌ها و گیاهان ذکر فراوان را می‌گویند و بلبل و قمری و همه‌ی پرندگان هم به یاد فراوان هستند.

۱ مراعات نظیر (بین کلمه‌های «گل، برگ، بلبل و قمری»)

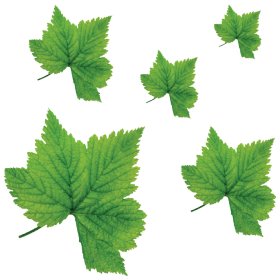
۲ بیت، چهار جمله دارد و فعل «خواند» از جمله‌ی آخر حذف شده است. «هر گل و برگی» نهاد جمله‌ی اول و دوم است و «بلبل و قمری» نهاد جمله‌ی سوم و چهارم است.

برگ درختان سبز در نظر هوشیار هرورقش دقتری ست، معرفت کردگار

هر برگی از درختان سبز در نظر انسان آگاه، مانند دقتری است که فراوند را به ما می‌شناساند. (هر یک از پدیده‌های جهان هستی می‌تواند ما را به شناخت فراوند برساند.)

۱) **مراعات نظیر** (بین کلمه‌های «برگ، درخت و سبز»، تشبیه (برگ سبز درختان به دفتر تشبیه شده است)

۵) **بیت**، یک جمله دارد. «هر ورق برگ درختان سبز» نهاد جمله است.

مرغفات مهم

آنچه به دست آید، سود	غنیمت
غنیمت شمردن: قدر داشتن، ارزش قائل بودن	
پرنده‌ای خاکستری رنگ و کوچک‌تر از کبوتر	قُمری
گردنده؛ در اینجا به معنی آسمان	گردون
آفریده، خلق شده	مخلوق
چمنزار	مَرغزار
شناخت؛ جمع: معارف	معرفت
آهنگین، دارای وزن و آهنگ، سنجیده	موزون
بخشش، روزی	نعمت

باید	لازم است
خالق	آفریننده، کسی که خلق می‌کند و می‌آفریند
خلق	آفریده، مردم؛ جمع: خلائق
ذکر	یادکردن، دعا گفتن
ربیع	بهار
زار	ضعیف، ناتوان
سیاس‌داری	سیاس‌گزاری کردن، شکرگزاری
غفلت	بی‌خبری

دانش زبانی

گاهی برای زیبا و آهنگین شدن شعر، جای اجزای جمله تغییر می‌کند؛ مثلاً گاهی «فعل» به جای این که در آخر جمله قرار گیرد، در وسط یا در آغاز جمله می‌آید.

مانند: باز به گردون رسید نالی هر مرغ زار
برای مرتب کردن اجزای جمله، نهاد را ابتدای جمله و فعل را انتهای جمله قرار می‌دهیم:

نالی هر مرغ زار باز به گردون رسید
مانند:

آسمان با کشتی عمرم کند دانه دو کار وقت شادی بادبانی، گاه انده لنگری (انوری)
آسمان با کشتی عمرم گاه شادی بادبانی و گاه انده لنگری می‌کند.
نهاد فعل

محبت

حکایت

مفهوم کلی

بدی‌ها را باید فراموش کنیم، ولی خوبی و محبت دیگران را باید همیشه به یاد بسپاریم و در خاطرمان حفظ کنیم. (این حکایت از کتاب «داستان‌های کوتاه از نویسندگان ناشناس» نقل شده است.)

لغات مهم

حک کردن
خراشیدن، تراشیدن
صخره
سنگ بزرگ و سخت
لغزید
سُر خورد
مشاجره
با هم نزاع و دعوا کردن

اختلاف
نزاع و ناسازگاری
آبادی
روستا، ده
آزرده
رنجیده خاطر، دل تنگ
برکه
آبگیر

واژه‌های هم خانواده

«معرفت آفریدگار»

خالق: خلق، خلقت، مخلوق، خلاق، خلاق
غفلت: غافل، اغفال، مغفول، مغفل
غنیمت: غنایم، مغتنم، اغتنام
معرفت: معارف، عارف، معروف، عرف، معرف، عرفان
موزون: وزن، اوزان، توازن، متوازن، وزین

«محبت»

اختلاف: مختلف، خلاف، مخالف، مخالفت، تخلف
تعجب: عجیب، عجایب، متعجب، عجب، اعجاب
لغزید: لغزش، لغزنده، لغزان
محبت: محبوب، حبیب، مُحَبَّب، حُبَّ، تحبیب

واژه‌های هم‌آهنگ

«معرفت آفریدگار»

خلق - خالق - نعمت - آفریدگار - پرستیدن - سپاس‌داری - افزایش - غفلت - گمراهی - از طرف مرغزار - گردون - مرغزار - خیز - غنیمت - جنبش - بادِ ربیع - ناله - موزون - لاله‌زار - قمری - نظرهوشیار - معرفتِ کردگار
«محبت»
جاده‌ای - موضوعی - اختلاف - مشاجره - آزرده شد - چهره‌ام - تصمیم - برکه‌ی آب - استراحت - غرق شد - صخره - حک کرد - تعجب - آزار

۲

درس دوم

پنجره‌های شناخت

فریدون اکبری شلدره

وی فارغ التحصیل دکترای زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه شهید بهشتی است. «راویان آثار؛ معرفی یازده اثر داستانی سنتی» و «طوطیان شیرین گفتار، معرفی نه اثر داستانی سنتی» نام دو کتاب از کتاب‌های فریدون اکبری شلدره است.

مفهوم کلی

برای خوب فکر کردن، لازم است درنگ کنیم و برای کشف و شناخت بهتر زیبایی‌های آفرینش، باید به تفکر درباره‌ی خود، آفریدگار، خلقت و خالق پردازیم؛ خوب نگاه کنیم، گوش بدهیم، بسیار بخوانیم و درباره‌ی دیده‌ها، شنیده‌ها و خوانده‌ها بپرسیم و از پرسیدن نترسیم. پنجره پنجره «تفکر، ایمان، علم، عمل و اخلاق» برای شناخت و تماشای آفرینش الهی وجود دارد.

زلفات مهم

خواست طلب کرد
درنگ کردن صبر کردن
دقایق جمع دقیقه
دیدگاه نظر، عقیده، رأی
رعایت توجه، مراقبت
سپری شد طی شد، گذشت
عجله شتاب
لابد ناچار
نمایان آشکار
نهراسیم نترسیم، از مصدر هراسیدن (ترسیدن)

احسان نیکی، نیکوکاری
اعضا جمع عضو، افراد
امثال جمع مثل
باور عقیده
بحث گفت‌وگو
برخاست بلند شد
پدیده‌ها موجودات
تفکر فکر کردن، اندیشیدن
خُلق خوی؛ جمع: اخلاق

مردی چند روز مانده به روز مادر، به گل‌فروشی رفت تا دسته گلی سفارش بدهد و آن را از طریق پست، برای مادرش که در شهری دیگر زندگی می‌کرد، بفرستد.

هنگام خروج از گل‌فروشی، دخترکی خردسال را دید که چند اسکناس مچاله شده را در دست گرفته و مثل ابر بهار اشک می‌ریزد. مرد، از او پرسید: «دخترم، چرا گریه می‌کنی؟»

دخترک هق هق کنان گفت: «می... می... می‌خوام واسه مامانم یه شششاخه ازین گل رزا بخرم ولی کل پولام شده پ پنج هزار تومن... آقائه گ گ گفت گل شاخه‌ای هشت هزار تومنه. گلای دیگه هست،

ولی مامان من ف ف فقط رز دوست داره...» مرد دست دخترک را گرفت و گفت: «بیا بریم من یه شاخه گل خوشگل واسه

مادرت می‌گیرم»

گل را خریدند و وقتی از گل‌فروشی بیرون آمدند،

مرد از دخترک پرسید: «مادرت کجاست؟

میخوای برسونت پیشش که زودتر گلو

بهبش بدی؟»

دخترک گفت: «آنجا» و با انگشت به

قبرستان آن طرف خیابان اشاره کرد.

مرد خشکش زد. به قبرستان رفتند و دخترک روی یک

قبری نشست و گل را بر سر خاک گذاشت.

مرد دلش گرفت... نمی‌دانست چه کند. آخر دلش قرار

نگرفت، به گل‌فروشی برگشت، دسته گل را گرفت و

مستقیم از همانجا تا شهر مادرش رانندگی کرد تا

خودش دسته گل را به مادرش بدهد و بوسه‌ای بر

دستان او بزند.

(برگرفته از کتاب "من منم"

به قلم آقای امیررضا آرمیون)

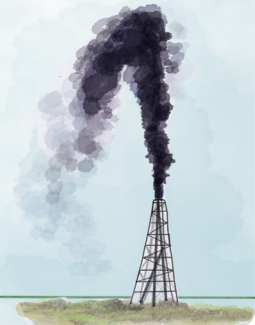

ای مادر عزیز، هُدهُد

بخوان و حفظ کن، بخوان و بیندیش

ابوالقاسم حالت

وی شاعر، مترجم و محقق توانای معاصر است. او از سال ۱۳۱۴ به شاعری روی آورد و در زمینه‌ی موسیقی اصیل ایرانی نیز فعالیت داشته است. وی سراینده‌ی نخستین سرود جمهوری اسلامی ایران بود. از او، آثار ادبی و فرهنگی فراوانی در زمینه‌های طنز، شعر، ادبیات و ترجمه باقی مانده است. «دیوان حالت» از جمله آثار ادبی اوست. به نظر شما ارتباط این شعر با تصویر پس زمینه چیست؟

قالب شعر: غزل

معنی و مفهوم

ای مادر عزیز که جانم فدای تو / قربان مهربانی و لطف و صفای تو

ای مادر عزیزم که جانم را فدایت می‌کنم، جان من فدای مهربانی و محبت و پاکی تو گردد.

۱) مراعات نظیر (بین کلمه‌های «مهربانی، لطف و صفا»)

۵) بیت، سه جمله دارد. یک جمله «منادا» است و دو فعل «حذف» شده است.

هرگز نشد محبت یاران و دوستان / همپایری محبت و مهر و وفای تو

عشق و محبت یاران و دوستان هرگز با مهر و محبت و وفای تو برابر نیست.

۱) مراعات نظیر (بین کلمه‌های «مهر و محبت و وفا»)

۵) بیت، یک جمله دارد. «محبت یاران و دوستان» نهاد جمله است.

مهرت، برون نمی‌رود از سینه‌ام که هست / این خانه، خانه‌ی تو و این دل، سرای تو

عشق و محبت تو هرگز از دلم بیرون نمی‌رود؛ زیرا که دل من خانه‌ی توست (و عشق و محبت تو در دلم جای دارد).

۱) تشبیه (دل به «سرا» تشبیه شده است).

۵) بیت، سه جمله دارد و فعل «است» از جمله‌ی آخر حذف شده است. «مهرت» نهاد جمله‌ی اول و «این خانه» و «این دل» نهاد

جمله‌ی دوم و سوم است.

ای مادر عزیز که جان داده ای مرا سهل است اگر که جان دهم اکنون برای تو

ای مادر عزیز که به من جان بخشیده ای، اگر اکنون برای تو جانم را فدا می‌کنم، سهل و آسان است.

۱ تکرار «جان» در این بیت، تکرار شده است.

۵ بیت، چهار جمله دارد (یک منادا و سه فعل). «تو» نهاد جمله دوم و «جان دادن» نهاد جمله سوم می‌باشد که محذوف است. «من» نهاد جمله آخر، که محذوف می‌باشد. «جان دادن» در مصراع اول، به معنی زندگی بخشیدن و جان دادن در مصراع دوم، به معنی فدا شدن و مُردن است؛ بنابراین معنی متضاد دارد. من در «مرا» متمم و «جان» در مصراع اول و دوم مفعول است.

تشویدی تو یاری تشویدی من است زیرا بود رضای خدا، در رضای تو

اگر تو راضی و فشنود باشی، من هم راضی و فشنودم؛ زیرا رضایت تو باعث رضایت و فشنودی فراوند است.

۱ تکرار («خشنودی» تکرار شده است).

۵ بیت، دو جمله دارد. «خشنودی تو» نهاد جمله اول و «رضای خدا» نهاد جمله دوم است.

گر بود اختیار جهانی به دست من می ریختم تمام جهان را به پای تو

اگر اختیار جهان در دست من بود، تمام جهان را برای قدرشناسی به پای تو می‌ریختم.

۱ کنایه (جهان را به پای کسی ریختن، کنایه از فدا کردن همه چیز برای او است).

۵ بیت، دو جمله دارد. «اختیار جهان» نهاد جمله اول و «من» نهاد جمله دوم است.

لغات مهم

سهل آسان

صفا پاکی

لطف مهربانی

مایه موجب

هم پایه برابر

اختیار قدرت تصمیم‌گیری، آزادی عمل

برون بیرون

خشنودی رضایت

رضا رضایت و خشنودی

سرا خانه

دانش ادبی - غزل

غزل در لغت به معنی سخن عاشقانه گفتن است و در اصطلاح، شعری است که قافیه‌ی مصراع اول با قافیه‌های مصراع‌های زوج یکسان است. موضوع غزل، عاشقانه و عارفانه است و تعداد ابیات آن معمولاً ۵ الی ۱۵ بیت است؛ نمودار قافیه‌ی آن چنین است:

× _____ × _____
 × _____ _____
 × _____ _____
 × _____ _____

محمد بن علی ظهیری سمرقندی

وی از کاتبان بزرگ ایران در اواخر قرن پنجم هجری قمری بود. «سندباد نامه» یا کتاب «حکیم سندباد» یا داستان «هفت وزیر» از محمد بن علی ظهیری سمرقندی، داستانی قدیمی است که آن را از داستان‌های سندباد، حکیم هندی، می‌دانسته‌اند.

ظهیری سمرقندی «سندبادنامه» را از فارسی دری به نثر روان ترجمه کرد.

به نظر شما ارتباط این نویسنده با تصویر زیر زمین چیست؟

معنی و مفهوم

مرغ زیرک که می‌ریمد از دام با همه زیرکی، به دام افتاد

مرغ باهوش و زیرک که از تله فرار می‌کرد، با همه‌ی زیرکی‌اش به دام افتاد و گرفتار شد.

۱ تشخیص (به مرغ صفتی انسانی نسبت داده «زیرک بودن»)

۵ بیت دارای سه جمله است. نهاد جمله‌ی اول «مرغ زیرک» است و نهاد جمله‌ی دوم و سوم «مرغ زیرک» محذوف است.

مفهوم کلی

همیشه سعی کنیم درباره‌ی کارهایی که انجام می‌دهیم، درست فکر کنیم تا موفق شویم؛ بعضی از اتفاقات ناگوار در اثر سهل‌انگاری و کوتاهی خودمان است؛ نه تقدیر و سرنوشت. تقدیر و سرنوشت، بهانه‌ی آدم‌های تنبل است.

لغات مهم

طمع حرص، آز، زیاده‌خواهی

قسمت سرنوشت، تقدیر

هدهد شانه‌به‌سر، مرغ سلیمان

تله دام

رمیدن گریختن

زیرک باهوش

واژه‌های هم‌خانواده

«پنج‌ره شناخت»

عمل: عملکرد، عامل، عمّال، عمله	آداب: ادب، مؤدّب، ادیب، ادبا، تأدیب
فهم: مفهوم، تفاهم، فهیم، تفهیم	احسان: حُسن، محسن، تحسین، حسین، حسان، احسن
مشترک: اشتراک، شریک، شرکت، مشارکت	امثال: مَثَل، تمثیل، مثال، تمثال، تمائیل
مشاهده: مشهود، شاهد، شهید، مشهد	ارتباط: ربط، مربوط، رابط، مرتبط
«پنج‌ره شناخت»	تفکّر: فکر، افکار، متفکّر، فکور
رضا: رضایت، راضی، راضیه، مرضیه، مرتضی	دانش: دانشمند، دانشجو، دانش‌بنیان، دانشکده
سهل: سهولت، تسهیل، تساهل	شخصیت: شخص، اشخاص، مشخص
لطف: الطاف، لطیف، لطافت، لطیفه، لطایف	عجله: عجل، تعجیل

واژه‌های مهم املائی

«پنج‌ره شناخت»

تخته - دقت کنید - واژه - عجله نکنید - لازم است - درنگ - بازگو کنید - دقایق - سپری شد - تفکّر - یکسان - شباهت - نقطه‌ی آغاز - رنگ و بو - وظیفه - بقیه‌ی گروه‌ها - اجازه خواست - اخلاق نیکو - پسندیده - رعایت - آداب نیک - پایبند - احسان - تقریباً - انتهای کلاس - شخصیت - نهراسیم

«ای مادر عزیز»

قربانِ مهربانی - لطف - صفا - همپایه - مهر - وفا - سرا - سهل - خشنودی - مایه‌ی - رضا - اختیارِ جهانی

«هدهد»

زیرک - ریزه‌های نان - احوالپرسی - آشیانه - بیهوده - مواظب - مغرور باش - طمع خوراک - حواسم - تور و تله - سرنوشت - تنبل - اثرِ غفلت - هوشیاری

دانش واژه‌آموزی

به کلماتی که از یک ریشه و خانواده باشند، کلمات هم‌خانواده می‌گویند؛ اگر کلمه، عربی باشد، باید سه حرف اصلی آنها یکی باشد؛ مانند: علم، عالم، معلّم، تعلیم ← (ع، ل، م).

ترتیب حروف مشترک و معنی مرتبط به هم، از دیگر ویژگی‌های کلمه‌های هم‌خانواده است.

کلمات فارسی که بن فعل مشترک داشته باشند نیز هم‌خانواده‌اند؛ مانند:

بینا، بینش، بیننده (بین)

کوشنده، کوشا، کوشش (کوش)

آفریدگار، آفریدن، آفریده (آفرید)

دانش زبانی

جمله و انواع آن:

جمله: کلمه یا مجموعه‌ای از کلمه‌هاست که پیامی را به شنونده و خواننده می‌رساند.

مثال: صدای عجیبی به گوش می‌رسید.

نکته

گاهی یک کلمه به تنهایی، یک جمله محسوب می‌شود.

مثال: آدمم، برو

نکته

«فعل» مهم‌ترین قسمت هر جمله است که با حذف آن جمله ناقص می‌شود.

مثال: برای خطای خود بهانه‌ای می‌آورند.

فعل

← برای خطای خود بهانه‌ای... (جمله ناقص است).

انواع جمله:

جمله‌ها از نظر نوع پیام و محتوا به چهار دسته تقسیم می‌شوند:

۱- **جمله خبری:** درباره‌ی موضوعی خبر می‌دهد؛ مانند: ابن سینا دانشمندی بزرگ و پزشکی مشهور بود.

۲- **جمله پرسشی:** درباره‌ی موضوعی سؤال می‌کند؛ مانند: چرا کلاس را ترک کردی؟

۳- **جمله امری:** چیزی را درخواست می‌کند و لحن دستوری دارد؛ مانند: گذشته را فراموش کن.

۴- **جمله عاطفی:** یکی از عواطف انسان مانند: آرزو، خشم، تأسف، امیدواری، ناراحتی، خوشحالی، تعجب، دعا و ... را نشان می‌دهد؛

مانند: چه تصمیم عاقلانه‌ای! - عجب آسمان پاک!

چشم‌هاتان جوشان باد (بیان دعا)

دل همچو سنگت ای دوست به آب چشم سعدی عجب است که نگردد که بگردد آسیابی (بیان تعجب)

درغ و درد که تا این زمان ندانستم که کیمیای سعادت رفیق بود رفیق (بیان تأسف)

نکته

در پایان جمله‌های خبری و امری، نقطه (.) می‌گذاریم. در پایان جمله‌های پرسشی، علامت

سوال (?) و در پایان جمله‌های عاطفی، علامت تعجب (!) قرار می‌دهیم.

نکته

در ساختمان جمله‌های پرسشی، کلمه‌های پرسشی مثل «آیا، چرا، چگونه، چطور، کی، کجا،

چقدر، چند و ...» به کار می‌رود؛ اما گاهی از روی لحن جمله و علامت سؤال، می‌توان این

جمله‌ها را تشخیص داد؛ مانند: به سفر می‌روی؟

معمولاً یکی از کلمه‌های «چه، عجب، چقدر» را در ساختمان جمله‌های عاطفی مشاهده می‌کنیم.

مثال: چقدر دست پخت شما خوشمزه است! / عجب هوایی است! / چه صدای بلندی!

ترتیب اجزای جمله:

به صورت کلی «نهاد» در ابتدای جمله می‌آید و «گزاره» در انتها؛ «فعل» که مهم‌ترین قسمت هر جمله است نیز، در آخر قرار می‌گیرد؛ اما گاهی در متون ادبی یا در شعرها ترتیب اجزای جمله به هم می‌ریزد. برای درک درست معنی شعرها و متون کهن، باید اجزای جمله را مرتب کرد.

مانند:

خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار

فیز و جنبش باد ربیع، ناله‌ی موزون مرغ و بوی فوش لاله‌زار را غنیمت شمار.

هرگز نرسد به منزل عشق بی‌بدرقه‌ی تو، کاروان ما

کاروان‌ها، بی‌بدرقه‌ی تو هرگز به منزل عشق نرسد.

نکته کلیدی

گاهی «نهاد» و «فعل» از نظر مفرد و جمع بودن با هم مطابقت ندارند.

مانند: کاروان‌ها به منزل عشق نرسد.

نهاد جمع فعل مفرد

در مرتب کردن شعرها و نثرها، فعل را به انتهای جمله ببرید و سعی کنید نهاد را در اول جمله قرار دهید. بسیاری از اجزای جمله مانند «قیدها» محل ثابتی ندارند.

نهاد و گزاره:

جمله از دو جزء تشکیل می‌شوند: الف) نهاد ب) گزاره

نهاد: بخش نخست جمله است که درباره‌ی آن خبری می‌دهیم.

مانند: شهر شلوغ شد.

نهاد

نهاد همیشه در ابتدای جمله نمی‌آید.

مانند: هرگز نرسد به منزل عشق بی‌بدرقه‌ی تو، کاروان‌ها

نهاد

نکته

هرگاه نهاد بیش از یک کلمه باشد، به آن «گروه نهاد» می‌گوییم.
مانند: جبریل و ملائک مقرب ذکر تو کند در آسمان‌ها
گروه نهاد

نکته کلیدی

برای پیدا کردن نهاد باید به «شخص فعل» توجه داشت؛ زیرا:
نهاد فعل اول شخص مفرد، همیشه ضمیر «من» است.
نهاد فعل دوم شخص مفرد، همیشه ضمیر «تو» است.
مانند: ای مادر عزیز که جان داده‌ای مرا ← نهاد: تو (محدوف)
می‌ریختم تمام جهان را به پای تو ← نهاد: من (محدوف)

برای پیدا کردن نهاد فعل‌های سوم شخص، می‌توان از عبارتهای «چه کسی، چه چیزی» کمک گرفت.
مانند:

- باد بهاری وزید از طرف مرغزار ← (چه چیزی وزید؟ باد بهاری ← نهاد)
- ناگهان معلم از جای برخاست. ← (چه کسی برخاست؟ معلم ← نهاد)

گزاره: بخش دوم جمله است و به خبری گفته می‌شود که درباره‌ی نهاد می‌دهیم.
مانند: قسمت و سرنوشت، بهانه‌ی آدم‌های تنبل و خطاکار است.
گزاره

نکته

گاهی گزاره بر نهاد مقدم می‌شود؛ یعنی زودتر از نهاد می‌آید.
مانند: باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغ زار.
گزاره

نکته

فعل مهم‌ترین بخش جمله است که همیشه در بخش گزاره می‌آید.
مانند: معلم چند کلمه را روی تخته نوشت.
فعل

● بنابراین محلّ قرار گرفتن نهاد و گزاره در جمله‌های مختلف، متفاوت است.

به نهاد و گزاره و جایگاه آنها در مثال‌های زیر توجه کنید:

دوستش به کمکش شتافت.
نهاد گزاره

بعد از باغ بیرون رفت. ← (نهاد، محذوف است).
گزاره

بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی
گزاره نهاد

به راستی هر کلمه رنگ و بویی دارد.
گزاره نهاد گزاره

۱ کدام مصراع با بیت زیر تناسب دارد؟

- «به بینندگان آفریننده را
نبینی، مرنجان دو بیننده را»
- (۱) نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش
(۲) همه عالم کتاب حق تعالی
(۳) برو از بهر او چشمی دگر جوی
(۴) چراغ دل به نور جان برافروخت

۲ بیت زیر با کدام گزینه تناسب ندارد؟

- «بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی
در سبزه و باغ و بوستان‌ها»
- (۱) هر گل و برگی که هست یاد خدا می‌کند / بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار
(۲) توحیدگوی او نه بنی‌آدم‌اند و بس / هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد
(۳) در او هر چه بگفتند از کم و بیش / نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش
(۴) سیمرغ و عقاب و باز و شاهین / ذکر تو کند در آشیان‌ها

۳ مفهوم بیت «بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی / در سبزه و باغ و بوستان‌ها» با کدام گزینه تناسب بیشتری دارد؟

آزمون استعدادهای درخشان (تیزهوشان)

- (۱) بوی گل و بانگ مرغ برخاست / هنگام نشاط و روز صحراست
(۲) مرغان چمن نعره‌زنان دیدم و گریان / زین غنچه که از طرف چمنزار برآید
(۳) گفتم این شرط آدمیت نیست / مرغ تسبیح‌گوی و من خاموش
(۴) خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع / ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار

۴ کدام بیت با شعر داده شده از شیخ محمود شبستری ارتباط دارد؟

- «در او هر چه بگفتند از کم و بیش
نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش»
- (۱) مهیا کن روزی مار و مور / وگر چند بی‌دست و پایند و زور
(۲) خداوند بخشنده‌ی دستگیر / کریم خطابخش پوزش‌پذیر
(۳) ولیکن خداوند بالا و پست / به عصیان در رزق بر کس نیست
(۴) نه بر اوج ذاتش پرد مرغ وهم / نه در ذیل وصفش رسد دست فهم

۵ کدام گزینه، با متن زیر ارتباط معنایی بیشتری دارد؟

«اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل»

- (۱) باد بهاری وزید، از طرف مرغزار / باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغ‌زار
(۲) کسی کو توانا شد و تندرست / خرد را به مغزش فروزندگی است
(۳) برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دقتی‌ست معرفت کردگار
(۴) خداوند بخشنده‌ی دستگیر / کریم خطابخش پوزش‌پذیر

۶ مفهوم کدام گزینه از بقیه دور است؟

- (۱) ای یاد تو بر دل و زبان‌ها / افتاده چو روح بر روان‌ها
(۲) توحیدگوی او نه بنی‌آدم‌اند و بس / هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد
(۳) هر گل و برگی که هست یاد خدا می‌کند / بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار
(۴) بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی / در سبزه و باغ و بوستان‌ها

۷ در بیت زیر شاعر به غنیمت شمردن کدام گزینه اشاره‌ای نکرده است؟

- «خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار»
- (۱) حرکت باد بهار
(۲) صدای خوش پرندگان
(۳) برگ سبز درختان
(۴) عطر خوش چمنزار

۸ بیت زیر، با کدام جمله تناسب دارد؟

- «هر که در او کم‌نظر و کور شد باطن او فاقد هر نور شد»
- (۱) اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق روشنایی افزایش اندر دل.
(۲) غفلت از اندیشه کردن در کار خالق، تاریکی افزایش اندر دل.
(۳) این همه را خالقی است که آفریدگار ایشان است.
(۴) آفریدگار را نباید پرستیدن و بر نعمت او سپاس‌داری باید کردن.

۹ از عبارت زیر، کدام دریافت نمی‌شود؟

- «وقتی کسی ما را آزار می‌دهد، باید روی شن‌های صحرا بنویسیم تا باده‌ها، آن را پاک کنند؛ ولی وقتی کسی محبتی در حق ما می‌کند، باید آن را روی سنگ حک کنیم تا هیچ بادی نتواند آن را از یادها ببرد.»
- (۱) محبت‌ها ماندگارند.
(۲) بدی‌ها فراموش نشدنی‌اند.
(۳) باید بدی دیگران را بخشید.
(۴) خوبی‌ها را باید در دل ثبت کرد.

۱۰ کدام موارد را می‌توان به عنوان پنج پنجره برای شناخت و تماشای آفرینش الهی معرفی کرد؟

- (۱) تفکر، ایمان، علم، عمل، اخلاق
(۲) عمل، خالق، خلق، خود، ایمان
(۳) خود، خلق، خالق، اخلاق، خلاقیت
(۴) دانش، تقوا، بینش، علم، تفکر

پرسش‌های چهارگزینه‌ای آرایه

۱۱ در کدام بیت «تشبیه» به چشم نمی‌خورد؟

- (۱) به نام آنکه جان را فکرت آموخت / چراغ دل به نور جان برافروخت
(۲) ز فضلش هر دو عالم گشت روشن / ز فیضش خاک آدم گشت گلشن
(۳) جهان، جمله فروغ روی حق، دان / حق اندر وی ز پیدایی است پنهان
(۴) به نزد آنکه جانش در تجلی است / همه، کتاب حق تعالی است

۱۲ در کدام گزینه، وجه‌شبهه (قسمت چهارم تشبیه) به درستی بیان شده است؟

- (۱) بچه‌ها گوش کنید، نظر ما این است، شهدا خورشیدند (سوزنده بودن)
(۲) بینداخت چون باد خم کمند / سر جادو آورد ناگه به بند (تند و سریع بودن)
(۳) وطن ما جای مادر ماست / مادر خویش را نگهبانم (بزرگ و پهناور بودن)
(۴) آن شاخ که سر برکشد و میوه نیارد / فرجام به جز سوختنش نیست سزاوار (سرخ بودن خون)

۱۳ در کدام یک از ابیات زیر، آرایه «تشبیه» آمده است؟

- (۱) باد بهاری وزید، از طرف مرغزار / باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغ زار
(۲) خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع / ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار
(۳) هر گل و برگی که هست، یاد خدا می‌کند / بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار
(۴) برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری‌ست، معرفت کردگار

۱۴ در کدام مصراع، «چون» ادات تشبیه نیست؟

- ۱) چون دل مرغ در آن دام تپیدم همه شب.
- ۲) چون به سگ نان افکنی، سگ بو کند، آنکه خورد.
- ۳) چون زنان مصر، جان را دست و دل مجروح باد.
- ۴) همه چون مه چهارده بر آید.

۱۵ کدام جمله، آرایه «مراعات نظیر» ندارد؟

- ۱) در نزدیکی شهر، هددهی بسیار باهوش و زیرک بود و در باغی، بر درختی لانه داشت.
- ۲) چهل تا از این بچه‌ها باید پیش من درس بخوانند تا بفهمند که یک مرغ را چگونه باید بگیرند.
- ۳) کودکان دام‌ها و تله‌ها را جمع کردند؛ فقط توری که با نخ نازک درست شده بود، جا ماند.
- ۴) کلاغ، زیبا و خوش‌آواز نیست که او را در قفس نگه دارند؛ مرغ‌ها و کبوترهای زیبا و خوش‌آواز را در تله می‌اندازند.

۱۶ کدام گروه از واژه‌های زیر نمی‌توانند با هم آرایه «تناسب» بسازند؟

- ۱) ماسه - ساحل - موج - دریا - صدف
- ۲) شن - صحرا - باد - کویر - تپه
- ۳) سنگ - صخره - کوه - دره - پرتگاه
- ۴) باد - آفتاب - سیاره - انسان - پرواز

۱۷ کدام یک از ترکیب‌های زیر، آرایه «تشبیه» دارد؟

- ۱) قلک ذهن
- ۲) یاد خداوندگار
- ۳) منزل عشق
- ۴) آغاز آفرینش

۱۸ در کدام بیت هر چهار قسمت تشبیه آمده است؟

- ۱) دل همچو سنگت ای دوست، به آب چشم سعدی / عجب است اگر نگرده که بگردد آسیابی
- ۲) آب حیات من است، خاک سر کوی دوست / گر دو جهان خرمی‌ست، ما و غم روی دوست
- ۳) هر غزلم نامه‌ای است صورت حالی در او / نامه نوشتن چه سود؟ چون برسد سوی دوست
- ۴) بگذاشتند ما را در دیده آب حسرت / گریان چو در قیامت، چشم گناهکاران

۱۹ در کدام یک از ابیات زیر «مراعات نظیر» دیده نمی‌شود؟

- ۱) بی یاد تو نیست هیچ مرغی / در سبزه و باغ و بوستان‌ها
- ۲) سیمرغ و عقاب و باز و شاهین / ذکر تو کند در آشیان‌ها
- ۳) هرگز نرسد به منزل عشق / بی‌بدرقه‌ی تو کاروان‌ها
- ۴) جبریل و ملائک مقرب / ذکر تو کند در آسمان‌ها

۲۰ تعداد کلمات ردیف در کدام بیت، از سایر گزینه‌ها بیشتر است؟

- ۱) ای یار ما، دلدار ما، ای عالم اسرار ما / ای یوسف دیدار ما، ای رونق بازار ما
- ۲) خواجه بیا، خواجه بیا، خواجه دگر بار بیا / دفع مده، دفع مده، ای مه عیار بیا
- ۳) ای بگرفته از وفا گوشه، کران چرا، چرا؟ / بر من خسته کرده‌ای روی گران، چرا، چرا؟
- ۴) سحرم دولت بیدار به بالین آمد / گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد

۲۱ «حروف قافیه» در کدام بیت، نادرست آمده است؟

- ۱) دوش سودای رُخس گفتم ز سر بیرون کنم / گفت کو زنجیر تا تدبیر این مجنون کنم (ن - - - م)
- ۲) مزین بر دل ز نوک غمزه تیرم (ی - ر - - م) / که پیش چشم بیمارت، بمیرم (ی - ر - - م)
- ۳) دارای جهان، نصرت دین، خسرو کامل / یحیی بن مظفر، ملک عالم عادل (ل - - - ل)
- ۴) اگر رفیق شفیقی، درست پیمان باش / حریف خانه و گرمابه و گلستان باش (ا - ن - - ن)

۲۲ کدام بیت، ردیف ندارد؟

- ۱) به نام خدایی که جان آفرید / سخن گفتن اندر زبان آفرید
- ۲) باد بهاری وزید از طرف مرغزار / باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغ زار
- ۳) ای مادر عزیز که جانم فدای تو / قربان مهربانی و لطف و صفای تو
- ۴) درد عشقی کشیده‌ام که مپرس / زجر هجری چشیده‌ام که مپرس

۲۳ با توجه به بیت زیر، کدام گزینه نادرست است؟

- «تو شمع انجمنی، یک‌زبان و یک‌دل شو
خیال و کوشش پروانه بین و خندان باش»
- ۱) بیت، آرایه «تشبیه» دارد.
 - ۲) «شمع و پروانه» با هم آرایه‌ی «تناسب» دارند.
 - ۳) «شو و باش» قافیه‌های بیت‌اند.
 - ۴) بیت، ردیف ندارد.

۲۴ قافیه‌های کدام یک از ابیات زیر که از شاهنامه‌ی فردوسی انتخاب شده‌اند، «فعل» است؟

- ۱) کنون رزم سهراب و رستم شنو / دگرها شنیدستی، این هم شنو
- ۲) به کشتی گرفتن برآویختند / ز تن خون و خوی را فرو ریختند
- ۳) بزد دست، سهراب چون پیل مست / برآوردش از جای و بنهاد پست
- ۴) نخستین که پشتش نهد بر زمین / تَبَرَد سرش، گرچه باشد به کین

۲۵ کدام یک از ابیات سؤال قبل، «تشبیه» دارد؟

- ۱) بیت اول
- ۲) بیت دوم
- ۳) بیت سوم
- ۴) بیت چهارم

۲۶ ویژگی مشترک تشبیه (وجه‌شبهه) در کدام گزینه، درست آمده است؟

- ۱) دوستی باید مانند نوشته‌ی روی سنگ باشد. (وجه‌شبهه: ماندگاری)
- ۲) دشمنی باید مثل نوشته‌ی روی شن باشد. (وجه‌شبهه: نرمی)
- ۳) گندم‌زار از دور مانند مزرعه‌ای از طلا بود. (وجه‌شبهه: ارزشمندی)
- ۴) خاطراتش همچون عسل بود. (وجه‌شبهه: یادآوری)

۲۷ کدام گزینه، هنگام اضافه شدن به «کوه» تشبیه می‌سازد؟ (کوه ...)

- ۱) استوار
- ۲) پابرجا
- ۳) صبر
- ۴) بلندبالا

پرسش‌های چهارگزینه‌ای دستور

۲۸ کدام جمله با بقیه متفاوت است؟

- ۱) خیز و غنیمت شمار جنبش باد ربیع
- ۲) به دانش گرای و بدو شو بلند
- ۳) برو شیر درنده باش ای دغل
- ۴) باد بهاری وزید از طرف مرغزار

۲۹ در کدام گزینه «نهاد» به درستی مشخص شده است؟

- ۱) ناگهان نخ‌ها بر دست و پای هدهد محکم شد.
- ۲) قسمت و سرنوشت بهانه‌ی آدم‌های تنبل یا خطاکار است.
- ۳) دانه‌های زیادی، کودکان زیر درختان پاشیده بودند.
- ۴) برای موفقیت کدام راه مناسب‌تر و آسان‌تر است؟

۳۰ در کدام گزینه نقش کلمات مشخص شده با بقیه تفاوت دارد؟

- (۱) خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع / ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار
- (۲) هرگل و برگی که هست، یاد خدا می‌کند / بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار
- (۳) ای مادر عزیز که جان داده‌ای مرا / سهل است اگر که جان دهم اکنون برای تو
- (۴) گر بود اختیار جهانی به دست من / می‌ریختم تمام جهان را به پای تو

۳۱ در کدام گزینه جابه‌جایی اجزای جمله دیده نمی‌شود؟

- (۱) جبریل و ملائک مقرب / ذکر تو کند در آسمان‌ها
- (۲) ای مادر عزیز که جانم فدای تو / قربان مهربانی و لطف و صفای تو
- (۳) بی یاد تو نیست هیچ مرغی / در سبزه و باغ و بوستان‌ها
- (۴) گر بود اختیار جهانی به دست من / می‌ریختم تمام جهان را به پای تو

۳۲ نوع جمله در کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟

- (۱) آرزوهایتان چه رنگین است
- (۲) چه روزگار غریبی
- (۳) چه می‌خواهی از دل غمگینم
- (۴) چه آرزوهایی که در دل نهفتم

۳۳ در عبارت زیر، کدام واژه، جزء گزاره نیست؟

«ما هم برای کشف و شناخت بهتر زیبایی‌های آفرینش، باید به تفکر درباره‌ی خود، خلق، خلقت و خالق بپردازیم.»

- (۱) ما
- (۲) هم
- (۳) کشف
- (۴) باید

۳۴ در کدام مصراع، گزاره بر نهاد مقدم نشده است؟

- (۱) هرگز نشد محبت یاران و دوستان
- (۲) مهرت برون نمی‌رود از سینه‌ام که هست
- (۳) زیرا بود رضای خدا در رضای تو
- (۴) می‌ریختم تمام جهان را به پای تو

۳۵ تعداد نهادهای حذف شده کدام بیت، نادرست آمده است؟

- (۱) باد بهاری وزید، از طرف مرغزار / باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغ زار (۱)
- (۲) خیز و غنیمت شمر، جنبش باد ربیع / ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار (۲)
- (۳) هرگل و برگی که هست، یاد خدا می‌کند / بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار (۲)
- (۴) برگ درختان سبز، در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری‌ست، معرفت کردگار (۰)

۳۶ نهاد در کدام مصراع، نادرست آمده است؟

- (۱) جهان، جمله فروغ روی حق، دان (جهان)
- (۲) خرد را نیست تاب نور آن روی (خرد)
- (۳) در او هرچه بگفتند از کم و بیش (او)
- (۴) همه عالم، کتاب حق تعالی است (همه عالم)

۳۷ نوع جمله‌ها در بیت زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

«خرد را نیست تاب نور آن روی برو از بهر او چشم دگر جوی»

- (۱) خبری - خبری - امری
- (۲) خبری - امری - امری
- (۳) امری - خبری - عاطفی
- (۴) امری - امری - عاطفی

۳۸ در عبارت زیر، جمله‌ی سوم چه نوع جمله‌ای است؟

«حکیمی را پرسیدند: که دوست بهتر یا برادر؟ گفت: برادر نیز، دوست به.»

- (۱) پرسشی (۲) امری (۳) خبری (۴) عاطفی

۳۹ تعداد و نوع جملات در کدام بیت به درستی مشخص شده است؟

- (۱) دادند دو گوش و یک زبانت ز آغاز / یعنی که دو بشنو و یکی بیش مگوی (سه جمله، خبری، امری، امری)
 (۲) فجر تا سینه‌ی آفاق شکافت / چشم بیدار علی، خفته نیافت (دو جمله، امری، خبری)
 (۳) در خاک طلب، بذر دعا کاشته‌ام / باران اجابت تو را می‌طلیم (دو جمله، امری، خبری)
 (۴) گشاده است بر ما، در راستی / چه کوبیم خیره در کاستی (سه جمله، خبری، امری، پرسشی)

پرسش‌های چهارگزینه‌ای ترکیبی

۴۰ در کدام یک از جمله‌های زیر، نهاد، درست مشخص نشده است؟

- (۱) باد بهاری وزید از طرف مرغزار (نهاد: باد بهاری)
 (۲) خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع (نهاد: غنیمت)
 (۳) رشته‌ای بر گردنم افکنده دوست (نهاد: دوست)
 (۴) هرگز نرسد به منزل عشق / بی بدرقه‌ی تو کاروان‌ها (نهاد: کاروان‌ها)

۴۱ بیت «از مکافات عمل، غافل مشو، گندم از گندم بروید، جو ز جو» چند جمله است؟

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۴۲ در بیت زیر کدام یک از انواع جمله نیامده است؟

«خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار»

- (۱) خبری (۲) امری (۳) پرسشی (۴) عاطفی

۴۳ در کدام گزینه همه‌ی کلمات هم‌خانواده نیستند؟

- (۱) محبت، محبوب، حبیب (۲) فراغ، فروغ، فارغ
 (۳) گویا، گوینده، گویش (۴) علم، معلوم، علامه

۴۴ کدام گزینه ترکیب وصفی نیست؟

- (۱) باد بهاری (۲) معرفت آفریدگار
 (۳) ناله‌ی موزون (۴) درختان سبز

۴۵ در کدام گزینه نوع رابطه‌ی جفت واژه‌ها، مثل هم نیست؟

- (۱) حرص و طمع - غفلت و بی‌خبری - خشنودی و رضایت - ملائک و فرشتگان
 (۲) اعضا و عضو - آداب و ادب - خالق و خلق - معارف و معرفت
 (۳) حک کردن و خراشیدن - مشاجره و نزاع - هراس و ترس - بدرقه و مشایعت
 (۴) سهل و دشوار - عجله و درنگ - جنبش و سکون - پرسش و پاسخ

۴۶ در کدام گزینه غلط املایی دیده می‌شود؟

- ۱) باید نیکی کرد تا مقرب در گاه خداوند بود.
- ۲) ناگهان شخصی که سیلی خورده بود، لغزید و در بر که افتاد.
- ۳) او محبت دوستش را روی صخره‌ای سنگی حک کرد.
- ۴) پروانه از گروه ایمان برخاست و گفت ما باید در حق دیگران احسان و نیکی کنیم.

۴۷ تعداد جملات در کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

- ۱) ای یاد تو بر دل و زبانها / افتاده چو روح بر روانها
- ۲) خیز و غنیمت شمار جنبش باد ربیع / ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار
- ۳) مرغ زیرک که می‌رمید از دام / با همه زیرکی به دام افتاد
- ۴) جبریل و ملائک مقرب / ذکر تو کند در آسمانها

۴۸ همه‌ی گزینه‌ها درست است؛ به جز گزینه‌ی ...

- ۱) سندبادنامه از ظهیری سمرقندی است و مهدی آذر یزدی آن را باز نویسی کرده است.
- ۲) سندبادنامه یا داستان هفت وزیر از داستان‌های سندباد حکیم هندی است.
- ۳) ترجمه‌ی تاریخ طبری از ابوعلی بلعمی وزیر سامانیان در قرن چهارم است.
- ۴) احمدجام، زنده پیل، از عارفان دوره‌ی سلجوقی در قرن چهارم است.

۴۹ زمان فعل در کدام گزینه با بقیه تفاوت دارد؟

- ۱) ای یاد تو بر دل و زبانها / افتاده چو روح بر روانها
- ۲) بی یاد تو نیست هیچ مرغی / در سبزه و باغ و بوستانها
- ۳) هرگز نرسد به منزل عشق / بی بدرقه‌ی تو کاروانها
- ۴) سیمرغ و عقاب و باز و شاهین / ذکر تو کند در آشیانها

۵۰ با توجه به عبارت زیر، کدام گزینه نادرست است؟

«اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل و غفلت از این و ناندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل و

نادانی، گمراهی است.»

۱) روشنایی: مفعول	۲) ناندیشیدن: نهاد
۳) دل و خالق: متمم	۴) نادانی: نهاد

۵۱ کدام گزینه ترکیب اضافی نیست؟

۱) رشته‌ی محبت	۲) شناخت زیبایی	۳) نقطه‌ی آغاز	۴) گروه برنده

۵۲ معنی کدام واژه نادرست است؟

- ۱) مرغ: چمن
- ۲) موزون: سنجیده
- ۳) سهل: آسان
- ۴) قمری: پرنده‌ای است خاکستری رنگ که به آن سی‌رنگ هم گفته شده است.

۵۳ در کدام گزینه، نهاد نادرست مشخص شده است؟

- ۱) بی یاد تو نیست هیچ مرغی / در سبزه و باغ و بوستان‌ها (هیچ مرغی)
- ۲) سیمرغ و عقاب و باز و شاهین / ذکر تو کند در آشیان‌ها (سیمرغ و عقاب و باز و شاهین)
- ۳) هرگز نرسد به منزل عشق / بی‌بدرقه‌ی تو، کاروان‌ها (هرگز)
- ۴) جبریل و ملائک مقرب / ذکر تو کند در آسمان‌ها (جبریل و ملائک مقرب)

۵۴ کدام بیت با دیگر ابیات تناسب معنایی کمتری دارد؟

- ۱) گفتم این شرط آدمیت نیست / مرغ تسبیح‌گوی و من خاموش
- ۲) سیمرغ و عقاب و باز و شاهین / ذکر تو کند در آشیان‌ها
- ۳) کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند / نه همه مستمعی فهم کند این اسرار
- ۴) هرگز نرسد به منزل عشق / بی‌بدرقه‌ی تو، کاروان‌ها

۵۵ معنای کدام واژه با توجه به املای آن، نادرست است؟

- ۱) ذکر: یاد
- ۲) بدرقه: مشایعت
- ۳) مقرب: نزدیک شده
- ۴) عقاب: نوعی پرنده‌ی شکاری

۵۶ کدام گروه از واژه‌های زیر، با هم تناسب ندارند؟

- ۱) بهار، ربیع، لاله‌زار، مرغزار
- ۲) درخت، برگ، ریشه، گل
- ۳) ناله، موزون، جنبش، بوی
- ۴) هوشیار، خردمند، آگاه، اندیشه

۵۷ عبارت زیر، از کدام کتاب انتخاب شده است؟

«اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل و غفلت از این و نااندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل و نادانی، گمراهی است.»

- ۱) گلستان ← سعدی
- ۲) تاریخ بلعمی ← ابوعلی بلعمی
- ۳) تاریخ بیهقی ← ابوالفضل بیهقی
- ۴) قابوس‌نامه ← عنصرالمعالی

۵۸ ابیات زیر به ترتیب با کدام واژه‌ها کامل می‌شوند؟

- «ای مادر عزیز که جانم تو»
 «ای مادر عزیز که جانم تو»
 هرگز نشد محبت یاران و دوستان
- ۱) وفای - صفای - سرای (۲) فدای - رضای - برای
 - ۲) فدای - صفای - وفای (۳) فدای - صفای - وفای
 - ۳) فدای - صفای - وفای (۴) صفای - وفای - رضای

۵۹ کدام جمله از نظر ساختار محتوایی، با بقیه متفاوت است؟

- ۱) اگر درست فکر کرده باشیم، موفق می‌شویم.
- ۲) بله گرفتار شدم، اما این گرفتاری از طمع نبود.
- ۳) دام و تور و تله را همیشه برای مرغ‌های زیبا و خوش‌آواز می‌گذارند.
- ۴) دیدی آخر به طمع دانه، خودت را گرفتار کردی.

۶۰ «سندبادنامه» اثر کیست؟

- ۱) مهدی آذریزدی
- ۲) محمدبن ظهیری سمرقندی
- ۳) شیخ محمود شبستری
- ۴) ابوعلی بلعمی

۶۱ بیت زیر به کدام مفهوم اشاره دارد؟

«مرغ زیرک که می‌رمید از دام با همه زیرکی به دام افتاد»

- (۱) دانا و هوشیار بودن
(۲) احتیاط کردن
(۳) زیرک بودن
(۴) به دام افتادن

۶۲ تعداد غلط‌های املائی کدام گزینه، بیشتر است؟

- (۱) دقایقی سپری شد، فرزانه یکی از اعضای گروه تفکر، معنای آغاز آفرینش را شرح داد.
(۲) پروانه از گروه ایمان برخواست و درباره‌ی وضیفه‌ی کلمات سخن گفت.
(۳) ریهانه از گروه اخلاق برخواست و درباره‌ی پدیده‌ها و اشیاء سخن گفت.
(۴) مریم از گروه علم برخواست و دیدگاه گروهشان را به سورت علمی بیان کرد.

۶۳ تعداد واژه‌های گروه نهاد که در جمله حاضرند، در کدام گزینه درست مشخص شده است؟

- (۱) دو دوست با پای پیاده از جاده‌ای در بیابان عبور می‌کردند. (۵)
(۲) امروز بهترین دوست من، بر چهره‌ام سیلی زد. (۴)
(۳) آن دو کنار یک دیگر به راه خود ادامه دادند تا به یک آبادی رسیدند. (۲)
(۴) ناگهان شخصی که سیلی خورده بود، لغزید و در برکه افتاد. (۲)

با توجه به عبارت زیر، به سؤالات ۶۳ تا ۶۷ پاسخ دهید.

«این همه خلق را که شما بینید بدین چندین بسیاری، این همه را خالق است که آفریدگار ایشان است و نعمت برایشان از وی است. آفریدگار را نباید پرستیدن و برنعمت او سپاس‌داری باید کردن.»

۶۴ جمله‌ی پایانی، چه نوع جمله‌ای است؟

- (۱) خبری
(۲) امری
(۳) عاطفی
(۴) پرسشی

۶۵ «نهاد» در جمله‌ی نخست کدام است؟

- (۱) این همه
(۲) خلق
(۳) شما
(۴) نهاد محذوف است

۶۶ در جمله‌ی «آفریدگار را نباید پرستیدن» نهاد کدام است؟

- (۱) آفریدگار
(۲) نباید
(۳) پرستیدن
(۴) نهاد محذوف است

۶۷ عبارت بالا، «شش جمله» دارد. تعداد واژه‌های گزاره در کدام جمله، بیشتر است؟

- (۱) جمله‌ی اول
(۲) جمله‌ی سوم
(۳) جمله‌ی پنجم
(۴) جمله‌ی ششم

۶۸ ارتباط «خالق» با «آفریدگار» مانند ارتباط «خلق» است با ...

- (۱) آفرینش
(۲) آفریده
(۳) خلقت
(۴) خداوند

۶۹ کدام گزینه درباره‌ی بیت زیر، نادرست است؟

- «برگ درختان سبز در نظر هوشیار هر ورقش دفتری‌ست، معرفت کردگار»
(۱) «برگ درختان سبز» نهاد است.
(۲) بیت، یک جمله است.
(۳) «معرفت کردگار»، بخشی از گزاره است.
(۴) فعل جمله، حذف شده است.

۷۰ حرف «را» در کدام گزینه نشانه‌ی مفعول است؟

- (۱) لقمان را گفتند ادب از که آموختی؟
 (۲) نوح را افزون از هزار سال زندگانی بود.
 (۳) این همه را خالقی است که آفریدگار ایشان است.
 (۴) آفریدگار را بیا باید پرستیدن.

۷۱ «مشبّه‌به» در بیت زیر کدام است؟

- «برگ درختان سبز در نظر هوشیار»
 (۱) دفتر (۲) برگ
 (۳) ورق (۴) معرفت
 هر ورقش دفتری است معرفت کردگار»

۷۲ کدام ترکیب وصفی نیست؟

- (۱) ناله‌ی موزون (۲) باد ربیع
 (۳) بوی خوش (۴) مرغ زار

۷۳ نقش دستوری کدام واژه متفاوت است؟

«اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل و غفلت از این و نااندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل و نادانی گمراهی است.»

- (۱) کار (۲) این (۳) دل (۴) نادانی

۷۴ کدام واژه «غیر ساده» نیست؟

- (۱) جنبش (۲) بهاری
 (۳) هوشیار (۴) موزون

۷۵ در کدام گزینه کلمه‌ی مخفف به کار رفته است؟

- (۱) بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی / در سبزه و باغ و بوستان‌ها
 (۲) هرگز نرسد به منزل عشق / بی‌بدرقه‌ی تو کاروان‌ها
 (۳) جبریل و ملائک مقرب / ذکر تو کند در آسمان‌ها
 (۴) باد بهاری وزید از طرف مرغزار / باز به گردون رسید ناله‌ی هر مرغ زار

۷۶ در کدام گزینه تمام واژه‌ها صفت هستند؟

- (۱) نیک، نیکو، نیکوکاری (۲) حق، حقیقت، حقیقی
 (۳) درست، نادرست، درس (۴) پاک، پاکیزه، پاکدامن

۷۷ در عبارت زیر، چند کلمه‌ی «غیر ساده» است؟

«هدهد گفت: درست است، من با همه‌ی زیرکی و هوشیاری، باز هم اشتباه کردم. پیرزن گفت: اگر اشتباه کنیم، شکست می‌خوریم یا گرفتار می‌شویم.»

- (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۷۸ کتاب سندبادنامه اثر ظهیری سمرقندی را چه کسی بازنویسی کرده است؟

- (۱) نادر ابراهیمی (۲) ابوالقاسم حالت (۳) مهدی آذریزدی (۴) قیصر امین‌پور

۷۹ با توجه به بیت زیر، کدام گزینه صحیح است؟

- «مرغ زیرک که می‌رمید از دام با همه زیرکی به دام افتاد»
 (۱) بیت یک ترکیب وصفی دارد.
 (۲) «مرغ» در لغت یعنی «هدهد».
 (۳) یک فعل ماضی و یک فعل مضارع در بیت دیده می‌شود. (۴) «که» و «با» حرف اضافه‌اند.

۱) گزینه‌ی ۳

بیت سؤال می‌گوید که «نمی‌توان خدا را با وجود جسمانی دنیوی درک کرد.» بیت گزینه ۳ هم به این موضوع اشاره دارد.

۲) گزینه‌ی ۳

تمام گزینه‌ها مانند نمونه به ستایش کردن خداوند اشاره دارد. ولی گزینه «۳» به عدم توانایی در شناخت خداوند اشاره دارد.

۳) گزینه‌ی ۳

بیت سؤال به این اشاره دارد که تمام موجودات و مخلوقات در حال ذکر و تسبیح خداوند هستند و گزینه «۳» هم اشاره به ذکر و تسبیح خداوند دارد.

۴) گزینه‌ی ۴

بیت سؤال و گزینه ۴ هر دو به این موضوع اشاره می‌کنند که «کسی نمی‌تواند به شناخت کامل خدا، دست پیدا کند.»

۵) گزینه‌ی ۳

جمله‌ی مورد سؤال، به تفکر در خلقت اشاره می‌کند و آن را رمزی برای دریافت حقایق می‌داند؛ در بیت سوم نیز شاعر به همین مفهوم اشاره دارد.

۶) گزینه‌ی ۱

در همه‌ی ابیات به تسبیح گفتن موجودات عالم (گیاهان و جانوران) اشاره دارد؛ ولی در گزینه یک یاد خداوند را در روان آدمی زنده می‌داند.

۷) گزینه‌ی ۳

بیت مورد نظر می‌گوید: «وزیدن باد بهاری، آوازخوانی پرندگان و عطرخوش چمنزار را غنیمت شمار.» و به برگ سبز درختان اشاره‌ای نمی‌کند.

۸) گزینه‌ی ۲

معنی بیت: هر کس درباره‌ی خالق کم اندیشید و از او غافل و دور شد، نور الهی به او نخواهد رسید و در تاریکی خواهد ماند که این معنا با گزینه‌ی دوم، تناسب دارد.

۹) گزینه‌ی ۲

بدی‌ها را باید فراموش کنیم؛ نوشتن بدی‌ها روی شن‌های صحرا یعنی ناپایداری آنها.

۱۰) گزینه‌ی ۱

طبق متن درس دو کتاب درسی، «تفکر، ایمان، علم، عمل و اخلاق» مانند پنج پنجره برای شناخت و تماشای آفرینش الهی هستند.

۱۱) گزینه‌ی ۱

چراغِ دل: دل مثل چراغ است.

۱۲) گزینه‌ی ۲

سرعت انداختن طناب را به باد مانند کرده است.

۱۳) گزینه‌ی ۴

برگ درختان سبز به ورق‌های دفتری از معرفت، مانند شده است.

۱۴) گزینه‌ی ۲

«چون» در گزینه‌ی دوم به معنای «وقتی» است و ادات تشبیه نیست.

۱۵) گزینه‌ی ۲

۱) باغ، درخت، لانه
۳) دام، تله، تور، نخ
۴) کلاغ، مرغ و کبوتر مراعات نظیرند.

۱۶) گزینه‌ی ۴

واژه‌هایی می‌توانند با هم آرایه‌ی تناسب بسازند که در یک شبکه‌ی معنایی باشند؛ مانند سایر گزینه‌ها.

۱۷) گزینه‌ی ۱

ذهن مانند قلک است.

۱۸) گزینه‌ی ۴

دیدهای ما مانند چشم گناهکاران در قیامت، گریان از حسرت
مشبه ادات تشبیه مشبهه
وجه‌شبه
قرار دادند.

۱۹) گزینه‌ی ۳

به ترتیب واژه‌های زیر، مراعات نظیرند:

- ۱) سبزه، باغ، بوستان
- ۲) سیمرغ، عقاب، باز، شاهین
- ۴) جبریل، ملائک، ذکر، آسمان

۲۰) گزینه‌ی ۳

ردیف در گزینه‌ها به ترتیب:

- ۱) ما (۱)
- ۲) بیا (۱)
- ۳) چرا، چرا (۲)
- ۴) آمد (۱)

۲۱) گزینه‌ی ۱

«بیرون و مجنون» قافیه‌های بیت نخست هستند و حروف مشترک قافیه در آنها «و _ ن» است.

«کنم و کنم» نیز ردیفند.

۲۲) گزینه‌ی ۲

مرغزار و مرغ زار، قافیه‌اند.

۲۳) گزینه‌ی ۳

بیت، از ابیات میانی غزل است و قافیه در هر دو مصراعش نیامده است.

۲۴) گزینه‌ی ۲

آویختند و ریختند، قافیه‌های بیت هستند که «فعل» هستند.

۲۵) گزینه‌ی ۳

(سهراب مانند پیل مست است.)

۲۶) گزینه‌ی ۱

وجه‌شبه صحیح سایر گزینه‌ها:

- ۲) عدم ماندگاری
- ۳) رنگ طلایی
- ۴) شیرینی

۲۷) گزینه‌ی ۳

کوه صبر ← صبر مانند کوه است.

۲۸) گزینه‌ی ۴

تمام گزینه‌ها، جمله‌ی امری هستند (خیز، غنیمت شمار،

گرای، بلندشو و برو)

اما مصراع چهارم، جمله‌ی خبری است.

۲۹) گزینه‌ی ۴

۱) ناگهان نخ‌ها بر دست و پای هدهد محکم شد.

نهاد

۲) قسمت و سرنوشت بانه‌ی آدم‌های تنبل یا خطاکار است.

نهاد

۳) دانه‌های زیادی کودکان زیر درختان پاشیده بودند.

نهاد

۳۰) گزینه‌ی ۳

کلمات مشخص شده در همه‌ی ابیات «مفعول‌اند» به جز

گزینه‌ی سوم که متمم است.

جان داده‌ای مرا ← به من جان داده‌ای.

متمم

۳۱) گزینه‌ی ۲

بررسی گزینه‌های دیگر:

۱) جبریل و ملائک مقرب، ذکر تو در آسمان‌ها کند.

۳) هیچ مرغی در سبزه و باغ و بوستان‌ها، بی یاد تو نیست.

۴) گر اختیار جهانی به دست من بود، تمام جهان را به پای

تو می‌ریختیم.

۳۲) گزینه‌ی ۳

همه‌ی جمله‌ها عاطفی‌اند؛ ولی جمله‌ی سوم، پرسشی است.

۳۳) گزینه‌ی ۱

«ما» نهاد جمله است و بقیه‌ی جمله، گزاره است.

۳۴) گزینه‌ی ۲

۱) هرگز نشد محبت یاران و دوستان

گزاره نهاد

۲) مهرت برون نمی‌رود از سینه‌ام که هست

نهاد گزاره گزاره

۳) زیرا بود رضای خدا در رضای تو

گزاره نهاد گزاره

۴) می‌ریختم تمام جهان را به پای تو (نهاد محذوف است).

گزاره

۴۲) گزینه‌ی ۴

خبرت هست ← پرسشی
مرغان سحر می‌گویند ← خبری
سر از خواب جهالت بردار ← امری

۴۳) گزینه‌ی ۲

۴۴) گزینه‌ی ۲

معرفت آفریدگار، ترکیب اضافی است.

۴۵) گزینه‌ی ۲

۱) واژه‌ها مترادف (هم معنی) هستند.
۳) واژه‌ها مترادف (هم معنی) هستند.
۴) واژه‌ها مخالف (متضاد) هستند.
در گزینه‌ی دوم، همه‌ی واژه‌ها مفرد و جمع‌اند؛ به جز «خلق» و «خالق» که هم خانواده‌اند.

۴۶) گزینه‌ی ۴

«برخاست» به معنای «بلند شد»، در گزینه‌ی آخر، نادرست آمده است.

۴۷) گزینه‌ی ۴

همه‌ی ابیات دو جمله‌اند؛ ولی بیت آخر یک جمله است.

۴۸) گزینه‌ی ۴

احمد جام (۴۴۰-۵۳۶ ه. ق) از عارفان دوره‌ی سلجوقی در قرن پنجم و ششم است.

۴۹) گزینه‌ی ۱

«افتاده است» فعل ماضی است و سایر فعل‌ها (نیست، نرسد و ذکر کند) مضارع هستند.

۵۰) گزینه‌ی ۳

اندیشه کردن اندر کار خالق / روشنایی افزایش اندر دل
متمم مضاف الیه متمم

۵۱) گزینه‌ی ۴

گروه برنده، این گروه، برنده است. گروهی برنده ← ترکیب وصفی

۵۲) گزینه‌ی ۴

«سی‌رنگ» نام دیگر «سیمرغ» است.

۳۵) گزینه‌ی ۱

۱) نهاد حذف شده ندارد.
۲) «خیز و غنیمت شمر» هر کدام نهاد «تو» حذف شده دارند.
۳) دو نهاد حذف شده دارد: ([او] یاد خدا می‌کند و [او] یاد خداوندگار را می‌خواند).
۴) هم نهاد حذف شده ندارد.

۳۶) گزینه‌ی ۳

نهاد در مصراع سوم، حذف شده است: (آنها) بگفتند...

۳۷) گزینه‌ی ۲

خرد را نیست تاب نور آن روی برو از بهر او چشم دگر جوی
خبری امری امری

۳۸) گزینه‌ی ۱

حکیمی را پرسیدند: که دوست بهتر یا برادر؟ گفت: برادر
جمله‌ی اول (خبری) جمله‌ی دوم (پرسشی) جمله‌ی جمله‌ی
سوم چهارم (پرسشی) (خبری)
نیز، دوست به.
جمله‌ی پنجم (خبری)

فعل جمله‌ی سوم حذف شده است.

۳۹) گزینه‌ی ۱

دادند دو گوش و یک زبانت ز آغاز یعنی که دو بشنو و یکی
خبری امری امری
بیش مگوی (جمله ۳)

فجر تا سینه‌ی آفاق شکافت چشم بیدار علی، خفته نیافت
خبری خبری
(جمله ۲)

در خاک طلب، بذر دعا کشته‌ام باران اجابت تو را می‌طلبم
خبری خبری
(جمله ۲)

گشاده است بر ما، در راستی چه کوبیم خیره، در کاستی
خبری خبری
(جمله ۲)

۴۰) گزینه‌ی ۲

در مصراع «خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع، نهاد «تو»
حذف شده است.

۴۱) گزینه‌ی ۳

از مکافات عمل، غافل مشو گندم از گندم بروید، جو ز جو
(بروید) (جمله ۳)

۵۳) گزینه‌ی ۳

هرگز نرسد به منزل عشق / بی‌بدرقه‌ی تو، کاروان‌ها
گزاره نهاد

هرگز، قید است و قید همواره در قسمت گزاره قرار می‌گیرد.

۵۴) گزینه‌ی ۴

در تمام ابیات به تسبیح گفتن و ستایش موجودات خلقت، علی‌الخصوص حیوانات و گیاهان اشاره دارد؛ اما بیت پایانی، به لطف و عنایت حضرت حق در به نتیجه رسیدن امور برای انسان اشاره دارد.

۵۵) گزینه‌ی ۴

«عقاب» به معنای شکنجه دادن و مجازات کردن است و «عُقَاب» پرنده ایست شکاری.

۵۶) گزینه‌ی ۳

سه گزینه‌ی دیگر از منظر معنایی در یک شبکه و مجموعه قرار می‌گیرند؛ اما واژه‌های گزینه‌ی سوم، با هم تناسب ندارد.

۵۷) گزینه‌ی ۲

۵۸) گزینه‌ی ۳

۵۹) گزینه‌ی ۴

سه گزینه‌ی نخست جمله‌ی «خبری» هستند، ولی گزینه‌ی آخر، «پرسشی» است.

۶۰) گزینه‌ی ۲

«سندباد نامه» اثر محمدبن ظهیری سمرقندی است که مهدی آذریزدی آن را بازنویسی کرده است.

۶۱) گزینه‌ی ۲

بیت به این مفهوم اشاره دارد که نباید به هوش و زیرکی خود تکیه کنیم و همواره در همه‌ی شرایط باید جانب احتیاط را رعایت کنیم.

۶۲) گزینه‌ی ۳

غلط‌های املایی گزینه‌ها و صحیح‌شان:

(۱) اعضا: اعضا (۱)

(۲) برخواست: برخاست / وظیفه: وظیفه (۲)

(۳) ریهان: ریحانه / برخواست: برخاست / اشیاء: اشیا (۳)

(۴) سورت: صورت (۱)

۶۳) گزینه‌ی ۳

(۱) دو دوست ← نهاد (۲)

(۲) بهترین دوست من ← نهاد (۳)

(۴) شخصی ← نهاد (۱)

۶۴) گزینه‌ی ۲

بر نعمت او سپاس‌داری باید کردن ← باید نعمت او را سپاس‌داری کنیم.

۶۵) گزینه‌ی ۳

چه کسی ببیند؟ ← شما (نهاد)

۶۶) گزینه‌ی ۴

آفریدگار را باید بپرستیم. (نهاد ← ما حذف شده)

۶۷) گزینه‌ی ۱

این همه خلق را که شما ببینید بدین چندین بسیاری
گزاره نهاد گزاره

(تعداد واژه‌های گزاره: ۷)

تعداد واژه‌های گزاره در جملات بعدی، به ترتیب سه، سه، چهار، سه و پنج تاست.

۶۸) گزینه‌ی ۲

واژه‌ها هم‌معنی‌اند.

۶۹) گزینه‌ی ۴

فعل «است» در مصراع کوتاه شده «ست» آمده است.

۷۰) گزینه‌ی ۴

(۱) لقمان را گفتند...: به لقمان گفتند...

(۲) نوح را افزون...: زندگانی نوح افزون...

(۳) این همه را خالقی است...: برای این همه خالقی است.

۷۱) گزینه‌ی ۱

هر ورق از برگ درختان سبزه، مانند دفتری برای معرفت و شناخت خداوند است. ← برگ: مشبه / دفتر: مشبه‌به

۷۲) گزینه‌ی ۲

باد ربیع: باد بهار (ترکیب اضافی)

۷۳) گزینه‌ی ۴

همه‌ی واژه‌ها متمم هستند و بعد از حرف اضافه آمده‌اند؛ اما

گزینه‌ی ۳

کتاب «سندباد نامه» اثر ظهیری سمرقندی را مهدی آذریندی
بارنویسی کرده است.

گزینه‌ی ۱

- ۱) مرغ زیرک، ترکیب وصفی بیت است.
- ۲) مرغ در لغت به معنای هر نوع پرنده است.
- ۳) هر دو فعل بیت، ماضی‌اند (می‌رمید، افتاد)
- ۴) «که» حرف ربط، «با» حرف اضافه است.

«نادانی» نهاد جمله‌ی آخر است.

گزینه‌ی ۴

جنبش ← جنب + ش / هوشیار ← هوش + یار / بهاری ← بهار
+ ی موزون، ساده است.

گزینه‌ی ۳

جبریل مخفف (کوتاه شده) جبریل است.

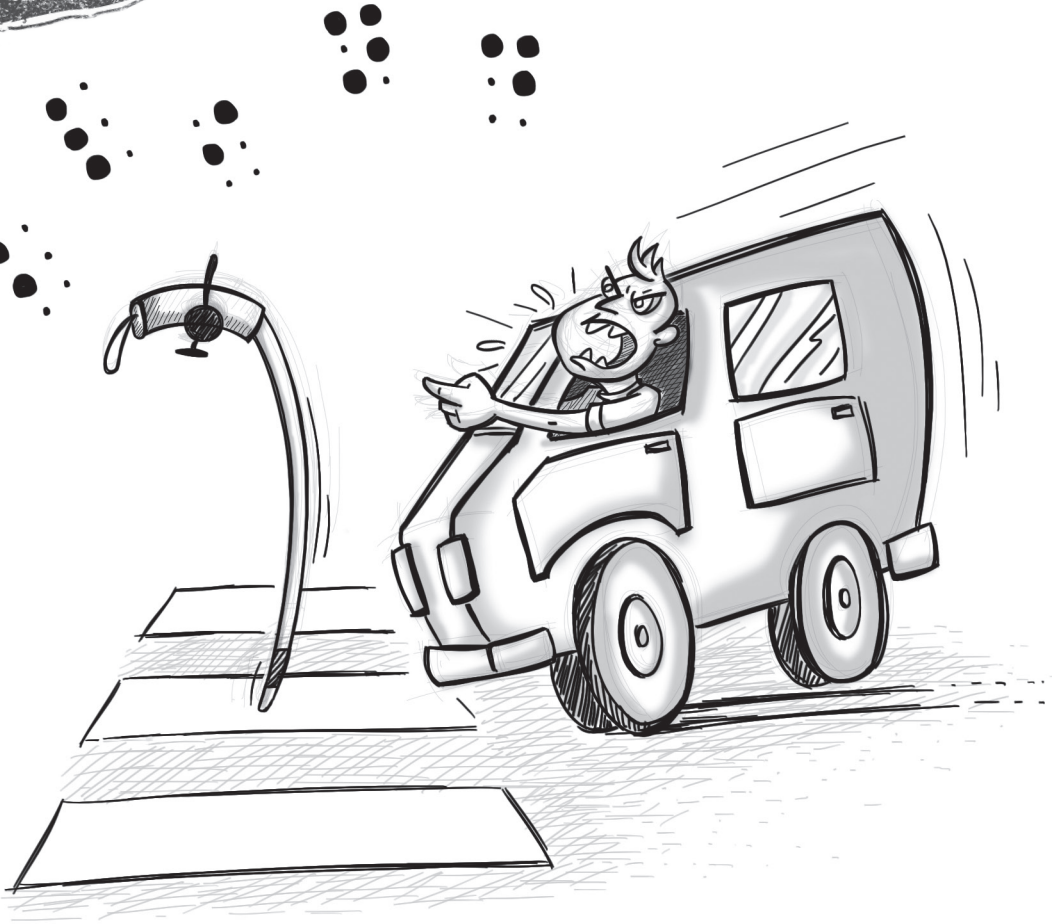
گزینه‌ی ۴

«نیکوکاری، حقیقت و درستی» به ترتیب در سایر گزینه‌ها
اسم‌اند و صفت نیستند.

گزینه‌ی ۳

زیرکی ← زیرک + ی / هوشیاری ← هوش + یار + ی
پیرزن ← پیر + زن / گرفتار ← گرفت + ار

طعنه!

A B C D E F G H I J K L M
 N O P Q R S T U V W X Y Z

WATCH OUT ?
 THE MAN HIT THE CARS
 HOOD BY HIS WHITE CANE